

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 17 grudnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

Protokolant: st. sek. sąd. Marta Jurga

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2014 roku w Poznaniu

odwołania K. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

z dnia 4 lipca 2014 roku Nr (...)

w sprawie K. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o prawo do emerytury

zmienia zaskarżoną decyzję w całości i przyznaje odwołującej K. Z., prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach poczynając od 15 maja 2014 roku.

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. W., decyzją z dnia 4 lipca 2014 roku (znak: ENMS/25/026045551) odmówił K. Z. prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 roku nie posiada co najmniej 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Jako podstawę prawną organ rentowy wskazał art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r. poz. 1440 ze zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

K. Z. wywiodła w przepisany trybie i terminie odwołanie, domagając się przyznania prawa do emerytury. Odwołująca wniosła o uznanie pracy w gospodarstwie rolnym rodziców.

W odpowiedzi na odwołanie, pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. Z. z d. M. ma obecnie 55 lat (ur. (...)).

Rodzice odwołującej Z. M. (ur. (...)) i S. M. (ur. (...)) zamieszkiwali we wsi K. nr 31. W latach 1973 – 1996 byli właścicielami gospodarstwa rolnego o pow. 1.07 ha położonego na terenie wsi K.. Hodowali trzodę chlewną, owce,

nutrie, króliki, kury, kaczki, indyki, gęsi. Uprawiali warzywa takie jak fasolka szparagowa, kalarepa, kalafior, brukselka, a także zboża, ziemniaki, buraki pastewne i truskawki. S. M. wykonywał prace w polu takie jak: bronowanie, orka, koszenie. Zajmował się śrutowaniem zboża na paszę. Wykonywał prace związane z odstawianiem zboża czy zwierząt do punktu skupu. Uczestniczył również w pracach przy warzywach, jednak w mniejszym rozmiarze. Z. M. wykonywała także prace w polu, głównie jednak przy hakaniu i zbiorze warzyw. Zajmowała się obrządkiem inwentarza.

Rodzice odwołującej przy zbiorze warzyw korzystali z pomocy sąsiedzkiej, bowiem prace te należało wykonać w odpowiednim terminie.

Odwołująca była zameldowana na pobyt stały we wsi K. nr 31 w okresie od 2 grudnia 1963 roku do 18 stycznia 1989 roku.

Odwołująca zamieszkiwała wspólnie z rodzicami oraz młodszymi siostrami: I. M. (ur. (...)) i R. M. (ur. (...)).

Ojciec odwołującej pracował zawodowo poza rolnictwem – w (...) na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast matka odwołującej nie pracowała poza rolnictwem.

Z. M. opłacała składkę na ubezpieczenie społeczne rolników od 1 lipca 1977 roku do 31 grudnia 1991 roku.

Odwołująca ukończyła 16 rok życia w dniu 15 maja 1973 roku.

W dniu 2 czerwca 1978 roku odwołująca ukończyła Liceum Ogólnokształcące w L..

Od 1 lipca 1978 roku do 1 października 1978 roku odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, przeważnie 8 godzin dziennie. Wykonywała prace przy inwentarzu i w polu. Zajmowała się odpasaniem zwierząt rano i wieczorem. Wieczorem wraz z matką przygotowywała karmę dla zwierząt na następny dzień. Na początku lipca pracowała przy zbiorze truskawek. Uczestniczyła w zbiorze fasolki dwa razy dziennie w lipcu. Odwoziła fasolkę do przetwórnicy. Podlewała kalafior i kalarepę, wycinała je, segregowała i odwoziła do przetwórnicy. Wykonywała prace przy brukselce, którą należało obhakać, nawadniać i obrywać liście. W lipcu i sierpniu odwołująca pracowała również przy żniwach, wiążąc wraz z matką zboże w snopki. W kolejnym miesiącu pracowała przy wykopkach ziemniaków i buraków. Warzywa te były wykopywane ręcznie. Wcześniej odwołująca uczestniczyła w ich ręcznym odchwaszczaniu.

W okresie od 2 października 1978 roku do 25 stycznia 1979 roku odwołująca studiowała dziennie na Wydziale Rolniczym Akademii Rolniczej w P. (obecnie (...) Przyrodniczy) na kierunku Rolnictwo. Nadal mieszkała z rodzicami, bowiem nie przyznano jej miejsca w akademiku. Dojeżdżała codziennie do szkoły. Z domu wyjeżdżała rano o godzinie 5.00 bądź 7.00. Do domu wracała około godziny 16.30.

Odwołująca dalej pomagała rodzicom w pracach w gospodarstwie rolnym. Gdy wyjeżdżała z domu do szkoły o godzinie 5.00, to wówczas nie zajmowała się rannym obrządkiem zwierząt. Obrządkiem zwierząt zajmowała się, gdy wyjeżdżała z domu o godzinie 7.00. Natomiast po powrocie ze szkoły uczestniczyła w wieczornym obrządku zwierząt.

W czasie gdy odwołująca studiowała, to pomagała rodzicom w pracach w gospodarstwie rolnym przez około 3 godziny dziennie.

Po przerwaniu nauki odwołująca także pomagała rodzicom w pracach w gospodarstwie. Zajmowała się obrządkiem zwierząt, wyrzucała obornik. Prace te wykonywała przez 3 godziny, choć zdarzały się takie dni, że dłużej, przez 5 godzin.

W dniu 1 marca 1979 roku odwołująca podjęła pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na kolei – w (...) Zakładzie Spółki.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku odwołująca posiada ponad 15-letni okres zatrudnienia stale i pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, tj. 19 lat 4 miesięcy i 4 dni.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku ZUS uznał za udowodniony okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 19 lat 10 miesięcy i 20 dni (okres składkowy w wymiarze 18 lat 6 miesięcy i 15 dni, okres nieskładkowy w wymiarze 1 rok 4 miesiące i 5 dni).

Odwołująca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

W dniu 17 kwietnia 2014 roku odwołująca złożyła wniosek o emeryturę.

Odwołująca osiągnęła 55 lat w dniu 15 maja 2014 roku.

W dniu 4 lipca 2014 roku ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

Odwołująca nadal pozostaje w stosunku pracy w (...) S.A. (...) Zakładzie Spółki.

Odwołująca posiada na dzień 1 stycznia 1999 roku co najmniej 20-letni okres składkowy, nieskładkowy i uzupełniający. Pracowała bowiem w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie w okresie od 1 lipca 1978 roku do 1 października 1978 roku.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

- zeznań świadka M. H. k. 19-20;
- dokumentu w postaci zaświadczenia (...) Przyrodniczego w P. z dnia 21 października 2014 roku k. 32;
- zeznań odwołującej K. Z. k. 18 i 19, 43 i 44;
- dokumentów zgromadzonych w aktach pozwanego organu rentowego o znaku (...).

Za w pełni wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego Sąd uznał zgromadzone w sprawie dowody z dokumentów. Dokumenty zostały sporządzone w przepisanej formie przez właściwe organy w zakresie ich kompetencji. Natomiast fakt niekwestionowania przez strony treści kserokopii dokumentów pozwolił na potraktowanie tychże kserokopii jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Także zeznania świadka M. H. Sąd uznał za wiarygodne. Świadek potwierdziła, że odwołująca wykonywała po ukończeniu szkoły średniej prace w gospodarstwie rolnym rodziców: odpasała trzodę chlewną, wykonywała prace w polu. Nadto świadek posiadała wiedzę, że odwołująca uczyła się w P., dokąd codziennie dojeżdżała. Wymieniła również jakie prace w gospodarstwie rolnym wykonywali rodzice odwołującej.

Sąd uznał zeznania odwołującej K. Z. za wiarygodne, albowiem są zborne i logiczne oraz zgodne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej, iż w okresie od 1 lipca 1978 roku do 1 października 1978 roku wykonywała prace w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie. Odwołująca w sposób szczegółowy wymieniła czynności, które wykonywała w gospodarstwie w tym czasie. Natomiast w przypadku dalszego okresu od 2 października 1978 roku, to sama odwołująca przyznała, że prace w gospodarstwie rolnym zajmowały jej mniej czasu, przeważnie 3 godziny dziennie.

Natomiast nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się zeznania świadka W. H., który podał znacznie zawyżoną wielkość gospodarstwa rolnego rodziców odwołującej, podał błędną datę ukończenia przez odwołującą szkoły średniej, jak również zeznał, że odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym swych rodziców w latach 60. Wskazać należy, że świadek M. H. – żona W. H. przyznała, że jej mąż ma problemy z pamięcią, choć nadal radzi sobie ze sprawami życia codziennego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie K. Z. zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem żądania odwołującej K. Z. było zaliczenie jej do ogólnego stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1978 roku do 28 lutego 1979 roku.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013r. poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32-34, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Ust. 2 stanowi, iż emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W myśl art. 40 ustawy kolejowa emerytura przysługuje pracownikowi kolejowemu urodzonemu przed dniem 1 stycznia 1949 r., który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 55 lat, mężczyzn 60 lat;
- 2) ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia na kolei, łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia na kolei, o których mowa w art. 44-45.

Szczegółowe warunki przyznania prawa do wcześniejszej emerytury określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), które zachowuje moc obowiązującą również pod rządami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z kolei zgodnie z ust. 3 § 4 do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach, o których mowa w ust. 1, zalicza się także okresy zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin.

W niniejszej sprawie, bezsporne było między stronami, iż odwołująca K. Z. ukończyła 55 lat życia w dniu 15 maja 2014 roku oraz udowodniła 19 lat, 10 miesięcy i 20 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 19 lat 4 miesiące i 4 dni pracy w szczególnych warunkach w (...) S.A. P..

Kwestię sporną stanowiło posiadanie przez odwołującą 20 letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W myśl art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,

- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
  - 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,
- jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W niniejszej sprawie odwołująca domagała się uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury przepadającego przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia, tj. okresy pracy od 1 lipca 1978 roku do 28 lutego 1979 roku.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 25 marca 2014 roku, I UK 340/13, (LEX nr 1477426), Sąd Najwyższy wskazał, że na gruncie systemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego obowiązującego od dnia 1 stycznia 1999 roku, zagadnienie, czy praca w gospodarstwie rolnym, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach, zaliczana jest pod jakimikolwiek warunkami, w szczególności wymaganego wymiaru, rozpatrywane było w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99 (OSNAPiUS 2001 Nr 21, poz. 650), z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00 (OSNAPiUS 2002 Nr 16, poz. 394), z dnia 17 października 2008 r., II UK 61/08, (niepubl.) oraz z dnia 8 marca 2011 r., II UK 305/10 (niepubl.) Sąd Najwyższy brał pod uwagę, że praca w gospodarstwie rolnym nie może być traktowana inaczej, niż przebyte w poprzednim stanie prawnym okresy ubezpieczenia, a przynajmniej powinna być ekwiwalentna tytułowi ubezpieczenia. Przyjmował, że skoro w art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 r. wymagane jest wykonywanie jej w wymiarze przynajmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy, to świadczenie pracy na rzecz gospodarstwa rolnego osoby bliskiej powinno odpowiadać co najmniej połowie pełnego wymiaru czasu pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., II UK 42/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 292 i z dnia 21 kwietnia 1998 r., II UKN 3/98, niepubl.).

Według utrwalonego w wymienionych orzeczeniach poglądu, w stażu emerytalnym uwzględnia się - jak okresy składkowe - nie okresy jakiegokolwiek pracy w gospodarstwie rolnym, lecz tylko stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, że odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców stale, w wymiarze, co najmniej czterech godzin dziennie w okresie od 1 lipca 1978 roku do 1 października 1978 roku, tj. w okresie wystarczającym do uzupełnienia wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego na podstawie art. 184 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tym okresie odwołująca nie pobierała już nauki. Ukończyła szkołę średnią. Od dnia 2 października 1978 roku miała podjąć studia. Był to okres wakacji letnich. Wprawdzie gospodarstwo rolne rodziców odwołującej nie było zbyt duże, miało nieco ponad 1 ha powierzchni, jednakże rodzice odwołującej uprawiali wiele warzyw, dodatkowo zboża, hodowali sporo inwentarza.

W świetle zasad doświadczenia życiowego nie można przyjąć, że odwołująca w realiach ówczesnych stosunków wiejskich w czasie wakacji szkolnych, a co za tym idzie w okresie największego nasilenia prac, wykonywała jedynie typowe obowiązki domowe, zwyczajowo wymagane od członka rodziny.

Z relacji odwołującej i świadka M. H. wynika, że odwołująca wykonywała wówczas wszystkie konieczne prace, świadczyła pracę w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, przeważnie w wymiarze 8 godzin dziennie.

O tym, że w tym okresie nasilenie prac w gospodarstwie rolnym rodziców odwołującej było bardzo duże świadczy również okoliczność, że rodzice odwołującej musieli korzystać z pomocy sąsiedzkiej, zwłaszcza przy zbiorze warzyw, który należało wykonywać w odpowiednim terminie.

Odwołująca wykonywała stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonego gospodarstwa rolnego i miała możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą.

Podkreślić należy, że jeżeli praca w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia świadczona była przed dniem 1 stycznia 1983 roku w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się ten okres, także gdy przypadał on w czasie wakacji szkolnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2014 r., III UK 180/13, LEX nr 1483963).

Natomiast brak podstaw do uznania, że odwołująca pracowała stale w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie studiów oraz po przerwaniu nauki przed dniem 1 marca 1979 roku. Sama odwołująca przyznała, że pracowała wówczas w gospodarstwie rolnym rodziców mniej niż 4 godziny dziennie. Nadto nasilenie prac w lutym nie było już tak duże jak w okresie letnim czy na początku jesieni. Nie było więc potrzeby wykonywania przez odwołującą stałej i systematycznej pracy.

Zaznaczyć trzeba, że dyspozycyjność osoby pracującej w gospodarstwie wyłączona jest w przypadku osób uczących się w szkołach położonych w innej miejscowości niż gospodarstwo rolne, tym bardziej jeżeli jest to szkoła wyższa, gdzie nauka odbywa się w systemie dziennym, a odległość położenia szkoły jest znaczna. Tak jak było w przypadku odwołującej.

W tym miejscu należy przywołać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 roku, II UKN 535/99, (OSNAPiUS 2001 Nr 21, poz. 650) w którym wskazano, że doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci jako członków rodziny rolnika, nie stanowi stałej pracy w gospodarstwie rolnym zaliczanej do stażu ubezpieczeniowego.

Jako taką właśnie, doraźną pomoc, należało traktować pracę wykonywaną przez odwołującą w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie studiów i w okresie zimowym przed 1 marca 1979 roku.

Reasumując, uznać należało jednak, że odwołująca spełnia przesłanki do nabycia prawa do emerytury z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na fakt udokumentowania 20-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W myśl art. 129 ust. 1 powołanej ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Dlatego też, Sąd Okręgowy na podstawie ww. przepisów oraz art. 47714 § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującej K. Z. prawo do emerytury poczynając od dnia 15 maja 2014 roku (tj. od osiągnięcia 55 lat).

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

ZARZĄDZENIE

1. odnotować uzasadnienie w kontrolce uzasadnień,

2. doręczyć odpis wyroku wraz z uzasadnieniem:

- pełnomocnikowi pozwanego organu rentowego radcy prawnemu U. jakubowskiej - B. wraz z aktami emerytalnymi odwołującej,

3. akta przedłożyć celem rozpoznania wniosku o zwrot kosztów podróży

SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk

P., 31 grudnia 2014 roku